

Řešení problematiky otevřených drogových scén, drogové kriminality a narušování veřejného pořádku

– možnosti partnerského přístupu

obsah

- 1 ÚVOD
- 2 OTEVŘENÉ DROGOVÉ SCÉNY A SOUVISEJÍCÍ PROBLÉMY S NARUŠOVÁNÍM POŘÁDKU
- 3 VÝVOJ OD JEDNOTLIVÝCH REAKCÍ K PARTNERSKÉ SPOLUPRÁCI PŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY
- 4 STRUKTURY A PROCESY SPOLUPRÁCE
- 5 HLEDÁNÍ SPOLEČNÝCH ŘEŠENÍ
- 6 MĚŘENÍ VÝSLEDKŮ
- 7 ZÁSADY PARTNERSKÉ SPOLUPRÁCE
- 8 ZÁSADY SPRÁVNÉ PRAXE
- 9 ZÁVĚR – ČERPÁNÍ ZE ZKUŠENOSTÍ

KVĚTEN - ČERVEN 2011

- Toto číslo Zaostřeno na drogy je věnováno fenoménu otevřených drogových scén a poznatkům získaných při jeho řešení v řadě evropských metropolí. Obsahuje překlad zprávy původně publikované v anglickém jazyce Radou Evropy/Pompidou Group.
- Názory vyjádřené v této práci jsou stanoviskem jejího autora a nemusejí nutně odrážet oficiální politiku Rady Evropy/Pompidou Group.

Stručné shrnutí

Tato zpráva poskytuje přehled agendy projednávané v rámci Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky (dále jen „expertní fórum“) v letech 2004 až 2006. V tomto období proběhlo celkem pět zasedání tohoto fóra zaměřených na problematiku otevřených drogových scén a drogové kriminality, jakož i na možné způsoby řešení těchto jevů postupně uplatňované v různých evropských zemích i jinde ve světě. Byly předneseny příspěvky mapující zkušenosti více než třiceti různých měst. Rozsah a povaha problémů souvisejících s otevřenými drogovými scénami se liší podle místa. Většina zemí si však již uvědomila, že tento složitý

problém vyžaduje komplexní řešení koncipovaná a realizovaná ve vzájemné spolupráci mezi všemi organizacemi a aktéry, kterých se tato problematika týká.

V další části tohoto textu jsou popsány nejrůznější struktury a procesy, jejichž prostřednictvím se příslušná opatření uplatňují. V závěru jsou formulovány některé obecné principy, jež tvoří základ pro různé systémy spolupráce, a jsou zde také představeny v praxi osvědčené příklady spolupráce, které vycházejí z ověřených informací prezentovaných členům expertního fóra.

1 ÚVOD

Fenomén otevřených drogových scén, tedy míst, kde se shromažďují a scházejí uživatelé drog a kde si také veřejně kupují a konzumují drogy, není ničím novým. Dlouhou tradici má také výskyt souvisejících problémů, mezi něž patří násilí mezi osobami zapojenými do nezákonného obchodování s narkotiky, pouliční prostituce, užívání drog na veřejnosti, odhazování použitého aplikačního náčiní a další projevy narušování veřejného pořádku. V poslední době jsme však svědky rostoucího zájmu o tuto problematiku ze strany celé společnosti.

Tyto otázky jsou předmětem debat a hlubších analýz na národní i mezinárodní úrovni [1,2]. V důsledku toho se tvorba odpovídajících opatření na řešení otevřených drogových scén a kriminality, veřejné újmy a zdravotních rizik, které se s tímto jevem pojí, stává stále důležitějším aspektem národních protidrogových strategií [2].

Jsme také svědky stále intenzivnější debaty o tom, jak nejlépe na tyto jevy reagovat a jak je řešit. Současné přístupy, které vycházejí z komplexnosti nastoleného problému a které jsou motivovány snahou o nalezení co největší rovnováhy mezi obecným blahem širší společnosti na jedné straně a bezpečím a zdravím uživatelů drog na straně druhé, usilují o uplatňování nových a inovativních možností řešení těchto letitých problémů. Pro tento poslední vývoj je charakteristické strategické uvažování, zevrubná analýza problému, dlouhodobé plánování a partnerská spolupráce mezi jednotlivými organizacemi a aktéry. Tato tendence představuje posun od reakcí založených primárně na represii a striktním vymáhání práva. Přestože tyto partnerské přístupy, spočívající často ve spolupráci mezi policejními orgány, sociálními a zdravotnickými službami a dalšími aktéry, včetně místních komunit, musejí čelit specifickým překážkám a výzvám, panuje stále větší shoda v tom, že partnerská spolupráce nabízí nejužitečnější způsob řešení mnohých drogových problémů.

V období 2004–2006 se „expertní fórum“ sešlo celkem pětkrát. Na těchto zasedáních se projednávaly otázky otevřených drogových scén a drogové kriminality a zaznělo zde množství příspěvků, které představily způsoby řešení této problematiky v různých městech a zemích Evropské unie i jinde ve světě. Jednotlivá zasedání se věnovala těmto hlavním tématům:

- definice a projevy otevřených drogových scén a nešvarů spojovaných s drogami v různých zemích,
 - srovnávací přehled různých způsobů řešení,
 - možnosti konkrétních opatření, jež lze uskutečnit v zájmu rozvoje partnerské spolupráce mezi příslušnými aktéry při řešení drogových problémů,
 - způsoby možného překonávání překážek při navazování partnerské spolupráce,
 - formulování správné praxe ve vztahu k proškolení jednotlivých aktérů v rozvíjení partnerské spolupráce.
- Přednesené příspěvky představily širokou škálu různých zkušeností s dopadem otevřených drogových scén a dalších

souvisejících problémů. Odborníci z více než třinácti měst v jedenácti zemích uvedli příklady spolupráce při řešení těchto jevů. Srovnávací přehledy pak ve svých prezentacích poskytli Helge Waal [3] z Univerzity v Oslo a Chloé Carpentier z Evropského monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti [4].

Je důležité si uvědomit, že konkrétní způsoby řešení problémů souvisejících s drogami a praktické příklady partnerské spolupráce v této oblasti se mohou v jednotlivých zemích výrazně lišit. Tyto odlišnosti mohou odrážet různé kulturní a právní rámce, jakož i rozdíly v pojetí státní politiky ve vztahu k drogovému fenoménu jako celku. Přes tyto rozdíly je možné nalézt řadu společných zásad a postupů. Účelem této zprávy je poskytnout přehled o práci expertního fóra a na základě informací prezentovaných v průběhu těchto pěti setkání formulovat zásady správné praxe partnerské spolupráce*.

2 OTEVŘENÉ DROGOVÉ SCÉNY A SOUVISEJÍCÍ PROBLÉMY S NARUŠOVÁNÍM POŘÁDKU

Waal konstatuje, že pojem otevřených drogových scén se vztahuje na celou řadu různých prvků: „Tento termín se užívá k označení míst, kde se prodávají drogy a kde se scházejí jejich uživatelé. Označují se jím také problémy s narušováním pořádku a reakce veřejnosti na tato místa, jakož i rozvoj subkultur, jejichž chování je považováno za protispolečenské [3].

Jádrum tohoto pojmu je představa, že veřejnost je v každodenním životě otevřeně konfrontována s prodejem a užíváním drog. Původ a rozsah tohoto problému se liší místo od místa. Waal popisuje zkušenosti z pěti evropských měst: Curych (Švýcarsko), Vídeň (Rakousko), Frankfurt (Německo), Amsterdam (Nizozemí) a Oslo (Norsko). Obecně se dá říci, že ke vzniku otevřených drogových scén došlo v těchto městech na konci šedesátých a na začátku sedmdesátých let minulého století. Waal uvádí, že původně byly spojovány s „mladými lidmi, kteří se scházeli v parcích nebo se jako squateři setkávali a bydleli na netradičních místech“. Zatímco původně bylo hlavní drogou spojovanou s těmito místy konopí, dnes nejsou mnohde žádnou výjimkou amfetaminy, heroin a v rostoucí míře také kokain. Osoby, které taková prostředí vyhledávají, vykazují různé charakteristiky.

* Niž uvedené informace je třeba považovat za pouhou ukázkou velkého množství témat, která byla v rámci zasedání expertního fóra projednávána. Text obsahuje odkazy na konkrétní prezentace, o nichž se uváděné skutečnosti opírají a z nichž mohou čtenáři čerpat další informace. Jednotlivé prezentace jsou k dispozici v souborném dokumentu „Responding to drug markets and drug related public nuisance“, vydaném Pompidou Group pod referenčním číslem P-PG/CJ(2006)4.

TABULKA 1: Problémy uváděné v souvislosti s otevřenými drogovými scénami v Evropě

Drogová úmrtnost
Působení skupin zapojených do organizovaného zločinu
Násilí a teritoriální války gangů
Drobná zločinnost uživatelů drog v bezprostředním okolí
Prostituce
Intoxikované osoby na veřejných prostranstvích
Užívání drog a jejich injekční aplikace na veřejných prostranstvích
Odhazování použitých jehel a dalšího aplikačního náčiní
Drogová turistika
Existence domů, kde se prodávají anebo užívají drogy – tzv. „crack houses“
Rozvoj drogového trhu s nabídkou mnoha různých látek
Otevřené drogové scény představují pro uživatele drog bezprostřední pokušení, což komplikuje jejich případné snahy závislost nějak řešit
Vznik oblastí, kam se místní obyvatelé bojí vkročit
Zvyšování stigmatizace místních komunit
Pouliční bezdomovectví
Obtěžování hlukem
Drogová scéna jako nebezpečné lákadlo pro mladé lidi
Narušování dopravy na komunikacích v bezprostřední blízkosti drogové scény

Najdeme zde odcizenou mládež, uživatele drog s vážnými zdravotními a sociálními problémy, ale i protřelé kriminální živly s vazbami na organizovaný zločin.

Také velikost drogové scény se může značně lišit, od malých izolovaných skupinek několika jednotlivců až po scény čítající tisíce příslušníků. Svou roli zde může sehrávat délka existence příslušné drogové scény a způsob, jímž mohou zavedené drogové scény vytvářet „gravitační efekt“ a přitahovat uživatele drog či „drogové turisty“ z jiných měst a zemí. Drogové scény mohou rovněž přitahovat osoby, které primárně nevyhledávají drogy, ale jsou zapojeny do jiných aktivit, které se postupně mohou na drogovou scénu nabalovat, např. prostituce. V tabulce 1 je uveden seznam vybraných hlavních problémů a aktivit spojovaných s otevřenými drogovými scénami.

3 VÝVOJ OD JEDNOTLIVÝCH REAKCÍ K PARTNERSKÉ SPOLUPRÁCI PŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY

Způsoby reakce jednotlivých společností na problematiku otevřených drogových scén vykazují značné rozdíly, což může vyplývat z rozdílných postojů a míry tolerance společnosti vůči uživatelům a užívání drog a forem chování s tím spojených. Waal tyto reakce dělí na dva základní přístupy, označované jako „restriktivní“ a „liberální“ [3]. Na jedné straně, jak uvádí, je zde „restriktivní či represivní“ přístup vycházející z představy užívání drog jako nemoci, jejímuž šíření je nutné zabránit, a uživatele drog jako devianta, jenž se chová způsobem, který „otevřeně porušuje pravidla a normy dané společností“ a jedná v rozporu s akceptovanou představou pořádku. V tomto kontextu sehrává vlivnou roli americký koncept „války proti drogám“ prosazující snahy o eliminování drogových scén za použití represivních opatření. Druhý přístup, označovaný jako „liberální či humanistický“, spatřuje v uživateli drog oběť odcizení anebo stigmatizace uvnitř nadměrně restriktivního politického uspořádání. Ústředním prvkem druhého přístupu je důraz na utrpení a chorobné stavy uživatele drog v rámci otevřené drogové scény nebo ve výkonu trestu odnětí svobody. Waal uvádí, že tento přístup získal na vlivu s nástupem onemocnění souvisejících s virem HIV.

Mnohé z praktických příkladů spolupráce při řešení problematiky otevřených drogových scén prezentovaných expertnímu fóru v sobě spojují prvky tolerance i represe, a proto je nelze snadno

zařadit mezi jednoznačně represivní či liberální, což může vyplývat z potřeby nalézt v rámci konkrétního místního kontextu kompromis mezi jednotlivými nátlakovými skupinami. V určitých situacích může při řešení dané problematiky represivní přístup dominovat; pokud se například otevřená drogová scény rozrostou do té míry, že se začnou vymykat kontrole, nebo pokud míra kriminality a narušování pořádku vzbudí zájem médií anebo vyústí v požadavek místního obyvatelstva, podnikatelských zájmových skupin nebo politiků na neprodlený zásah.

Tato forma opozice může vést k mobilizování skupin místního obyvatelstva nebo intenzivní činnosti policie ve snaze o likvidaci otevřené drogové scény. Ze zkušeností mnoha zemí však vyplývá, že tyto kroky, byť nejspíše pochopitelné z pohledu místních nátlakových skupin, jsou krátkodobým řešením, které obvykle poslouží jen k tomu, že se drogová scéna přesune do jiné rezidenční lokality nebo na nějaké veřejné místo, např. nádraží. Drogová scéna je navíc často zahnána do „podzemí“, a tak zatímco se snad podaří zažehnat obavy místní veřejnosti z narušování pořádku, neblahá zdravotní situace uživatelů drog se může naopak zhoršit, protože již nebudou tolik na očích a nebudou mít přístup k harm reduction službám, k léčbě závislosti a další sociální a zdravotní péči. Z některých zkušeností vyplývá, že takové represivní rozptýlení otevřených drogových scén s sebou nese nárůst počtu úmrtí uživatelů drog a dalších negativních dopadů užívání drog.

Likvidace otevřených drogových trhů prostřednictvím intenzivního represivního působení policie může vést také k tomu, že drogoví dealéři přizpůsobí své praktiky změněným podmínkám, což může mít za následek rozvoj uzavřenějších trhů, jejichž střediskem se stanou místní domy a jejichž fungování bude zajišťováno například komunikací přes mobilní telefony. Pro policii a další služby tak bude ještě obtížnější do těchto struktur proniknout.

Začíná být stále více zřejmé, že opatření založená výhradně na represii a vymáhání práva jsou pouze částečným řešením problému. Toto mínění je důležitým katalyzátorem při koncipování komplexnějších přístupů. S tímto novým přístupem je neodmyslitelně spojen názor, že efektivní strategie zaměřené na řešení problematiky užívání drog, otevřených drogových scén a narušování veřejného pořádku ze strany prodejců a uživatelů drog musí tvořit kombinace činností spojených s vymáháním právních předpisů na jedné straně a zdravotní a sociální péčí na straně druhé. V některých zemích jsme svědky posunu od „nulové tolerance“ k „podmíněné toleranci“ vůči otevřenému užívání drog, přičemž primární podmínkou je zde zajištění přijatelné rovnováhy mezi takovým chováním jednotlivců a právem širší veřejnosti na to, aby mohla beze strachu a obav využívat veřejný prostor. Bez ohledu na místní rozdíly v míře tolerance si stále více uvědomujeme, že tyto složité problémy, kterým zde čelíme, nenabízejí snadná řešení.

Skutečnost, že prostou represii se mnoho nevyřeší, představuje

výzvu pro všechny zúčastněné aktéry, místní komunity nevyjímaje. Složky zodpovědné za dodržování veřejného pořádku musejí dospět k poznání, že jejich činnost by se měla spíše orientovat na komplexnější řešení problému, a jít tak nad rámec pouhého doslovného vymáhání zákonných předpisů. Na druhou stranu je však také na pracovnících v oblasti zajišťování sociální péče, aby akceptovali roli bezpečnostních složek, zejména co se týká hájení zájmů širší veřejnosti ve vztahu k narušování pořádku souvisejícího s užíváním nebo prodejem drog na veřejných místech. Místní obyvatelé se také často jen neradi smiřují s tím, že v blízkosti jejich bydliště by mělo existovat nějaké zařízení pro léčbu uživatelů drog. Důležitý prvek partnerské spolupráce, jež by se měla v této oblasti rozvinout, představují právě pracovníci takových zařízení, jejichž působení může přispět k rozptýlení obav ze strany místních obyvatel a k vyvrácení některých zakořeněných profesních a kulturních stereotypů. Možnost překonání těchto překážek závisí na celé řadě faktorů. Mezi nejdůležitější z nich patří infrastruktura partnerství, tj. koordinační, rozhodovací a komunikační systémy umožňující vzájemnou spolupráci, na nichž se jednotliví aktéři dohodnou.

▣ STRUKTURY A PROCESY SPOLUPRÁCE

Partnerské projekty mohou mít propracovanou strukturu a oporu v zákoně nebo se mohou rozvíjet na neformálních základech v reakci na konkrétní situaci nebo problém. Ve Spojeném království je například zřízení sítě organizací zabývajících se řešením problematiky alkoholu a drog (Drug and Alcohol Action Teams) a partnerství pro snižování kriminality (Crime Reduction Partnerships) významnou součástí vládní protidrogové politiky. Ve Spojeném království poskytuje právní rámec pro rozvoj partnerské spolupráce zákon o trestné činnosti a narušování veřejného pořádku z roku 1998 [5,6,7]. Policie a orgány místní samosprávy jsou společně zodpovědní za vypracování a realizaci oblastní strategie pro potírání kriminality a narušování pořádku, jejíž obsah je konzultován s dalšími zainteresovanými subjekty. V Norsku tamější zákon o policii představitelům policie ukládá, aby v zájmu předcházení nárůstu trestné činnosti spolupracovali s dalšími institucemi, přičemž součástí těchto pokynů je také seznam příslušných aktérů, s nimiž by policie měla spolupráci navazovat [8]. Důležitá je rovněž dohoda o akčním plánu založeném na plnění konkrétních cílů a uplatňování účinných koordinačních systémů. Centrální plán přijatý větším množstvím různých subjektů může být koncipován tak, aby jednotlivým organizacím nebránil ve zpracování jejich vlastních interních plánů. Je však důležité, aby

byla prostřednictvím efektivní koordinace zajištěna provázanost jednotlivých realizovaných opatření.

V Oslu (Norsko) byl v reakci na rozrůstající se otevřenou drogovou scénou ustanoven výbor složený ze zástupců několika ministerstev, jehož úkolem bylo vypracovat plán opatření na řešení vzniklé situace [9,10]. Primátor německého Frankfurtu zřídil v reakci na dlouhodobý problém otevřené drogové scény koordinační schůzky označované jako „Pondělky“, na nichž se každý týden setkávají zástupci policie s vedoucími odborů městské samosprávy zodpovědných za agendu veřejného pořádku, veřejného zdraví a sociálních věcí [11]. „Pondělky“ se konají již od konce 80. let minulého století. Od začátku 90. let minulého století probíhají ještě další pravidelná setkání, tzv. „Pátky“. Jde o zasedání koordinační skupiny fungující na operační či terénní úrovni. Také ve Vídni (Rakousko) působí partnerské koordinační struktury na dvojí úrovni, na politické i terénní. Spolupráci mezi policií a sociálními službami organizuje městský protidrogový koordinátor, jehož úřad podléhá primátorovi. Konají se rovněž pravidelná setkání zástupců policie, sociálních služeb, představitelů dopravních orgánů města a terénních pracovníků [3,12].

V irském Dublinu se pravidelná setkání mezi jednotlivými partnery odehrávají na místní úrovni přímo v terénu [13,14,15,16]. Problémy, které nelze na úrovni těchto schůzek za účasti řadových pracovníků jednotlivých organizací vyřešit, se pak projednávají na větších pravidelných setkáních, jichž se účastní vedoucí představitelé příslušných institucí a organizací, jakož i zástupci veřejnosti. V Curychu (Švýcarsko) probíhají každodenní setkání zástupců policie a sociálních služeb přímo na ulici [17]. Ve Švédsku se každý týden konají setkání terénních pracovníků s příslušníky místní policie, jejichž cílem je monitorovat uživatele drog, kteří se již léčí nebo které by bylo možné přimět k nastoupení léčby [18].

Důležitým aspektem partnerské spolupráce je rovněž komunikace mezi jednotlivými organizacemi a místním obyvatelstvem, která by se měla zaměřovat na budování důvěry a větší zapojení místních obyvatel do realizace příslušných opatření. Na základě této komunikace by také mohlo být postupně dosaženo větší podpory ze strany místní komunity ve prospěch zřízení služeb pro uživatele drog.

V Paříži byl ustanoven tým s názvem „Koordinace 18“, jehož úkolem je zajišťovat sociální mediaci mezi lidmi zasaženými negativními projevy otevřené drogové scény (např. uživatelé drog, místní obyvatelstvo, provozovatelé obchodů) a policií [4]. Cílem těchto aktivit ve Francii je také informovat místní obyvatelstvo o iniciativách v oblasti minimalizace rizik plynoucích z užívání drog (harm reduction) tak, aby se staly pro veřejnost přijatelnou praxí. V Dublinu mají lidé žijící v blízkosti otevřených drogových scén příležitost poukazovat na specifické místní problémy, které je v důsledku problémů spojených s užíváním drog v dané lokalitě trápí, prostřednictvím propracovaného systému veřejných setkání, jichž se účastní

místní obyvatelé, zástupci policie a představitelé orgánů místní samosprávy [14]. Zástupci jednotlivých organizací mají zároveň v rámci těchto setkání možnost informovat příslušníky dotčených komunit o probíhajících aktivitách [15,16].

Jako důležitý faktor pro zajištění úspěšnosti projektu nočního azylového střediska pro uživatele drog v Lucemburku byla vnímána skutečnost, že místní obyvatelé byli o jeho chystaném otevření včas a přesně informováni [4]. V Curychu jsou zase v zájmu operativního řešení případných námitek k fungování místních aplikačních místností pořádána pravidelná setkání obyvatel městských částí, v nichž se tyto aplikační místnosti nacházejí, s policií a pracovníky sociálních služeb [17]. Jednotlivá partnerství nemohou účinně řešit komplexní povahu vznikajících problémů, aniž by disponovala odpovídajícími prostředky [11,14]. I v tomto ohledu mohou pomáhat pravidelná setkání, neboť zajistí bezproblémové fungování systému spolupráce a zároveň mohou poukázat na případnou absenci potřebných prostředků nebo jakékoli jiné problémy [18,19]. Ukazuje se, že zajištění nějakého místa k setkávání nebo kanceláře či operačního střediska přímo v terénu také prospívá vzájemné komunikaci a koordinaci činností [14,19]. Důležitá je však také kontaktní práce. Ve Francii jsou například zřízeny mobilní týmy poskytující služby marginalizovaným uživatelům drog [4].

Zapojení jednotlivých partnerů bude záviset na povaze daného problému a přijaté formě jeho řešení. Mezi hlavní aktéry partnerské spolupráce patří policie, služby sociální a zdravotní péče a zástupci místní komunity. Dalšími partnery mohou být také představitelé státní správy, dalších orgánů činných v trestním řízení, například soudů nebo probační služby, dále lékárníci [5], přepravní společnosti, například tam, kde se drogová scéna rozvine v blízkosti nádraží [21], služby pro mládež a náboženské skupiny [22]. Úspěšnost partnerských aktivit může posílit dobře promyšlená mediální strategie, takže důležitým partnerem mohou být také média. Mnoho lidí si také stále více uvědomuje, že významnou roli z hlediska poskytování informací a realizace společných opatření mohou sehrávat sami uživatelé drog. V některých situacích již dochází ke zřízení struktur, které tuto formu spolupráce umožňují [20].

HLEDÁNÍ SPOLEČNÝCH ŘEŠENÍ

Z hlediska relevantních informací a realizace dohodnutých akčních plánů je nepostradatelnou součástí partnerských přístupů potřeba přesných a aktuálních dat o charakteru daného problému a potřebách jednotlivých uživatelů drog a dostupných podpůrných služeb. V souvislosti s výměnou informací vystávají problémy ohledně utajování policejních operací a ochrany

osobních údajů klientů. V rámci některých systémů partnerské spolupráce se však podařilo vytvořit efektivní formy výměny takových dat [7,19].

Ve Švédsku byla provedena pilotní studie, jejímž cílem bylo analyzovat povahu drogového trhu, a na základě poznatků z této studie pak řídicí skupina složená z představitelů jednotlivých zainteresovaných aktérů vypracovala příslušný akční plán [18]. Byl rovněž naplánován další průzkum osob zapojených do otevřeného drogového trhu s cílem doplnit případně chybějící informace. V Amsterdamu byl ustanoven výbor tvořený zástupci zdravotnických služeb, zařízení působících v oblasti péče o duševní zdraví, policie a dále státním zástupcem, probačním úředníkem a představiteli magistrátu města, jehož úkolem bylo zpracovat jakousi osobní kartu každého známého uživatele drog, a shromáždit tak spolehlivá data o jednotlivých uživateli [27]. Podobný přístup byl uplatněn v Utrechtu ve vztahu k recidivistům [19].

Mnohá z opatření iniciovaných v rámci projektů partnerské spolupráce se vyznačují kombinací represe a aktivit zaměřených na minimalizaci rizik. Realizace těchto aktivit může vycházet ze zákona, ale může mít také méně oficiální podobu. Primárním cílem konkrétních uplatňovaných přístupů nemusí vždy také být úplná likvidace otevřené drogové scény. Zatímco ve všech zemích zjevně panuje shoda, že nelze dovolit, aby docházelo k rozvoji drogových scén velkého rozsahu, mnohé země uplatňují „podmíněnou toleranci“ vůči malým, zvladatelnějším otevřeným drogovým scénám [3,23,24,30]. Důvody pro takovou toleranci mohou být různé:

- může vytvářet lepší podmínky pro poskytování nízkoprahových služeb, než kdyby byli uživatelé drog vytlačeni do „podzemí“,
- je projevem akceptování uživatelů drog jako občanů, kteří mají právo shromažďovat se na veřejných místech,
- na rozdíl od přechovávání drogy není užívání drog v mnoha jurisdikcích nezákonné,
- může vytvářet lepší podmínky pro bezprostřední monitoring a kontrolu ze strany policie.

Některé příklady se zmiňují o možném tolerování prodeje drog mezi jednotlivými uživateli drog, byť obchodování ze strany osob, kteří na drogách nejsou závislí, je stíháno [3]. Zákon se v tomto případě uplatňuje shovívavě nebo je jeho aplikace přizpůsobena dané situaci dle uvážení policie. Mezi hlavní podmínky, které se v tomto kontextu uplatňují, však patří, že se netoleruje narušování veřejného pořádku, taková scéna nesmí být postrachem pro širší veřejnost a nesmí se na ní podílet ohrožené osoby jako například děti.

V jiných zemích se naproti tomu uplatňuje odlišný přístup, protože zde panuje pocit, že umožňování existence otevřených drogových scén jakéhokoli rozsahu může být signálem, zejména ve vztahu k mladým lidem, že užívání drog je akceptovatelným chováním [25]. I za takových okolností však mohou partnerské iniciativy usilovat o odstranění otevřené drogové scény a zabránění jejímu obnovení prostřednictvím pragmatické

kombinace represe, nízkoprahové péče o uživatele drog a podpory v sociální oblasti [18].

Při řešení problematiky otevřených drogových scén, které se příliš rozrostly a vymykají se kontrole nebo se vyznačují rostoucí mírou násilí a kriminality, se prvotní důraz často klade na striktní vymáhání práva a na intenzivnější policejní zásahy proti osobám, u nichž panuje podezření, že prodávají nebo užívají drogy [3,23]. Příslušná opatření jsou zaměřena zejména na rozptýlení takové „drogové scény“. K rychlým intervencím může také docházet v případech, kdy se začne drogová scéna rozvíjet v blízkosti škol [12].

Součástí opatření může být také zavádění občanskoprávních či trestněprávních nástrojů určených k předcházení případů narušování veřejného pořádku souvisejících s otevřenými drogovými scénami [2]. Pomocí správních prostředků, např. pokut, je možné předcházet shlukování většího počtu uživatelů drog nebo je možné na základě soudního příkazu uživatelům drog uložit, aby nenavštěvovali určité části města nebo aby absolvovali nějaký program protidrogové léčby [3,21].

Občanskoprávní institut rozhodnutí o protispolečenském chování (Anti-Social Behaviour Order) ve Spojeném království poskytuje policii možnost zákazu nežádoucích forem chování, mezi něž patří i narušování veřejného pořádku v souvislosti s drogami [26]. K dalším legislativním iniciativám patří opatření k předcházení rozvoje center užívání drog v místních bytech či domech (označovaných často jako „crack houses“). V návaznosti na americké a nizozemské iniciativy v této oblasti [27] byl také ve Spojeném království zaveden nový zákon, na jehož základě je možné do 48 hodin uzavřít určité prostory na dobu 3-6 měsíců až do vyřešení problému [5]. V Dublinu byly zavedeny právní nástroje umožňující vystěhovat z bytu či domu spravovaného místním samosprávním orgánem takové obyvatele, kteří vykazují rysy protispolečenského chování, jako je např. obchodování s drogami [2,15]. V Nizozemí byla přijata legislativní opatření, která soudce opravňují k ukládání přísnějších trestů odnětí svobody pro osoby, které se opakovaně dopouštějí trestné činnosti. Tento systém, označovaný za „tvrdý, ale společensky uvědomělý“, zároveň klade městům a obcím za povinnost, aby pro tyto jedince zajistily odpovídající péči po jejich propuštění z výkonu trestu [19,27].

V rámci řešení „drogové turistiky“, v jejímž důsledku se v určité lokalitě začínají shromažďovat uživatelé drog odjinud, je snahou přimět tyto uživatele k návratu do jejich původních lokalit, a to jak z vlastního popudu, na základě zatčení a nařízení protidrogové léčby v místě jejich původního působiště nebo fyzickou přepravou do jejich domovských komunit [3,20]. V zájmu předcházení vzniku nějaké nové otevřené drogové scény lze uplatňovat opatření zaměřená na situační prevenci kriminality. Jejich cílem je utvářet a spravovat určité ulice nebo oblasti tak, aby zde nevznikly podmínky pro rozvoj „drogové scény“ [3,7,22,26]. Mezi taková opatření se řadí zajištění pouličního osvětlení nebo úpravy porostů, které mohou sloužit

za úkryt osobám podílejícím se na podlouhých aktivitách [7]. Například rekonstrukce centrální stanice metra ve švédském Stockholmu byla vnímána jako důležitý prvek z hlediska eliminace možnosti vzniku drogového trhu v tomto prostoru [18]. Vedle represivních snah zaměřovaných na minimalizaci či eliminaci otevřených drogových scén dochází v rámci většiny partnerských přístupů také k zavádění iniciativ vycházejících z přístupu harm reduction a dalších nízkoprahových, terapeutických a podpůrných služeb. V nizozemském Heerlenu obnášela první fáze reakce na jednu z tamních otevřených drogových scén vybudování zařízení poskytujících léčbu a další péči uživatelům drog, aby tak pro ně byly zajištěny adekvátní služby předtím, než dojde k zásahu proti této otevřené drogové scéně [28].

Místní partnerství mají vůdčí roli v rámci aktivit zaměřených na sběr použitého injekčního materiálu a informování veřejnosti o příslušných rizicích. Pomoc může mít rovněž formu poskytování jídla, ošacení, praní prádla, možnosti přespání nebo ubytování pro uživatele drog z řad bezdomovců, zdravotnických služeb, např. zubního ošetření, finanční podpory, včetně pomoci se splácením dluhů, a pomoci při hledání zaměstnání [3,5,7,11,18,27]. Součástí jedné z nizozemských iniciativ zaměřené na uživatele opiátů provozujících prostituci je také zajištění bezpečnějšího pracovního prostředí, včetně možnosti využití sprch, poskytnutí antikoncepčních prostředků, čistých jehel, pravidelných lékařských prohlídek a dle zájmu také poradenství [27]. V Lucemburku byla zřízena azylová noclehárna pro uživatele drog v blízkosti vlakového nádraží, kde došlo k vytvoření otevřené drogové scény [4].

V některých zemích také dochází k zřízení tzv. „aplikačních místností“, označovaných také jako „centra hygienické aplikace“, které představují možné řešení některých problémů spojených s otevřenými drogovými scénami [2,3,4,11,20]. Přestože se tyto iniciativy setkávají s kontroverzním přijetím, při řešení otázek narušování veřejného pořádku, které se s otevřenými drogovými scénami pojí, vykazují určitou úspěšnost.

6 MĚŘENÍ VÝSLEDKŮ

Důležitou součástí partnerských iniciativ tvoří evaluace procesu a výsledků. Jednou z klíčových zásad britské protidrogové politiky je měřitelnost dosahovaných výsledků [5]. Ve Spojeném království se každoročně koná konference na téma boje za snižování drogové nabídky spojená s udílením cen, jejíž účastníci tak mají možnost se blíže seznámit s oceněnými iniciativami, což podněcuje výměnu informací o osvědčených postupech v rámci projektů partnerské spolupráce [6]. Ve Švédsku byly podrobeny

hodnocení tři různé aspekty systémů partnerské spolupráce: rozsah drogového problému v předem určených oblastech, účinky daných opatření na situaci klientů a „partnerský duch“ na straně zainteresovaných subjektů [18]. Mezi indikátory úspěšnosti konkrétních iniciativ také patří zhodnocení jejich dopadu na míru zločinnosti a narušování pořádku [28]. Důležitými indikátory pozitivních výsledků je také počet vzájemných setkání a účast jednotlivých aktérů na těchto setkáních [13,28].

Z rozhovorů s jednotlivými aktéry, kteří jsou fakticky zapojeni do takových partnerství, vyplývá, že tato forma spolupráce přispívá k většímu vzájemnému pochopení, a zlepšuje tak vztahy mezi jednotlivými subjekty [11,13,18]. Evaluace jednoho takového projektu spolupráce v Dublinu, jejíž součástí byl také průzkum mezi místním obyvatelstvem, odhalila výrazný nárůst pozitivního mínění místní veřejnosti o kvalitě poskytovaných služeb, jejíž zvýšení bylo výsledkem společného působení zainteresovaných aktérů [13,14]. V Amsterdamu byl v návaznosti na opatření směřující k odstraňování problémů s drogami na hlavním vlakovém nádraží realizován průzkum mezi příjíždějícími návštěvníky a turisty [21]. Většina z nich odpověděla, že nádraží považují za bezpečné místo a zároveň čistší než v předchozím roce. Byl také zaznamenán pokles v počtu trestných činů typu loupeže, vyhrožování nebo kapesních krádeží. V Dublinu byl trvale instalován monitorovací systém sloužící k průběžnému vyhodnocování vývoje situace, co se týče konkrétních místních případů trestné činnosti a protispolečenského chování souvisejících s drogami [13].

Bylo také zjištěno, že úspěšnost partnerské spolupráce záleží na vynaložených prostředcích [11,23]. Úspěch také může někdy záviset na obětavém osobním přístupu zúčastněných jednotlivců a na jejich postavení v rámci dané organizace [11]. Důležité je také rozptýlit obavy místních obyvatel z plánovaných opatření. Například vznik otevřených drogových scén v okolí aplikačních místností v některých městech vede ke stížnostem ze strany místního obyvatelstva a na podobné obtíže narážejí také pokusy o zřízení nízkoprahových služeb pro uživatele drog [4,17].

V Curychu se tyto problémy snaží řešit členové výboru, kteří každodenně navštěvují střediska hygienické aplikace a kontrolují, zda se v jejich okolí nikdo neshromažďuje, a zabývají se dalšími souvisejícími problémy s narušováním pořádku, včetně případného sběru odhozeného aplikačního náčiní [17]. Občas problematická může být v tomto ohledu role médií, neboť publikované zprávy o konkrétních iniciativách mohou být někdy zavádějící a vzbudit u veřejnosti obavy [18]. V rámci některých partnerských přístupů probíhá snaha o spolupráci s médií na překonání těchto problémů [7].

Dalším problémem je, že jednotlivá opatření by měla být udržitelná. Všechny součásti daného opatření se musejí vzájemně doplňovat. Například na severozápadě Anglie proběhla v jedné konkrétní obytné čtvrti série policejních protidrogových zátahů, na něž navazovala řada dalších předem naplánovaných intervencí [7]. Jejich součástí bylo zajištění péče o děti rodičů,

kteří byli při těchto policejních akcích případně zatčeni, návštěvy sociálních pracovníků u ohrožených dětí, veřejná setkání konaná po příslušných zátazích, na nichž byly ze strany policie vysvětleny důvody pro uskutečnění zátahu, a distribuce informačních letáků, jejichž prostřednictvím dobrovolnické organizace nabízely své služby pro uživatele drog. V den zátahu také ráno neproběhl svoz odpadu, aby popelářské vozy nebránily policejním dodávkám v pohybu. Celý tento proces měl posloužit jako katalyzátor při revitalizaci již značně zanedbané oblasti. Domy poškozené při policejním zásahu byly urychleně opraveny a pro účely obnovy území byly uvolněny finanční prostředky.

7 ZÁSADY PARTNERSKÉ SPOLUPRÁCE

Přestože konkrétní cíle a úkoly partnerských přístupů odrážejí specifičnost problémů, které vyvstávají v určité době na určitém místě, je vždy možné identifikovat množství obecných zásad, na nichž jsou jednotlivé přístupy založeny. Jsou to například tyto zásady:

- Veřejný prostor je veřejným majetkem. Každý by se měl chovat způsobem, který je slučitelný s potřebami dalších osob, které využívají totéž místo.
- Definice narušování pořádku vychází z naší připravenosti tolerovat určité jevy.
- Zdrojem výrazné újmy jsou zejména otevřené drogové scény, na jejichž existenci je nutné nějak reagovat, ať už v zájmu veřejnosti nebo bezpečí a zdraví uživatelů.
- Daný problém je nutné identifikovat, pochopit a zevrubně analyzovat. Primární otázkou je řešení a odstranění daného problému, nikoli pouhé potírání trestné činnosti.
- Opatření by se měla zaměřovat na místa s nejakutnějšími projevy drogově podmíněné zločinnosti, deprivace a sociálního vyloučení a na jevy, které jsou lidem nejvíce na očích.
- Při potírání pouličního obchodování s drogami hraje zásadní roli zapojení místní komunity.
- Je zapotřebí, aby bylo prováděno strategické plánování a aby jednotlivé organizace vyvíjely multidisciplinární činnost a vzájemně spolupracovaly na koncipování potřebných opatření. Veškerá odpovědnost nikdy nespočívá pouze na jednom subjektu.
- Jednotlivé intervence musejí být s ohledem na okolnosti vzniku daného problému ve vzájemné rovnováze a musejí v sobě kombinovat činnost represivních, sociálních a zdravotních složek, jakož i opatření na komplexní řešení fungování celé lokality.
- Policie musí akceptovat a podporovat terapeutický aspekt a pracovníci sociálních služeb a dobrovolnických organizací musejí akceptovat a podporovat požadavek na minimalizaci míry narušování veřejného pořádku.
- Bez ohledu na konkrétní povahu realizovaných opatření je zapotřebí, aby všechny typy služeb poskytl odpovídající a v některých případech pak zásadní a dlouhodobě dostupné prostředky.
- Jednotlivé intervence je nutné vyhodnocovat a jejich úspěšnost musí být měřitelná.
- Jednotlivé cíle musejí být realistické a dosažitelné.
- Realizovaná opatření by neměla vést k prohloubení sociálního vyloučení uživatelů drog. Pozornost by se měla soustředit na minimalizaci újmy na straně uživatelů i společnosti.

8 ZÁSADY SPRÁVNÉ PRAXE

Na základě příkladů praktického uplatňování výše uvedených principů prezentovaných expertnímu fóru je možné formulovat následující zásady správné praxe.

Analýza problému a plánování

- Zúčastnění aktéři by měli mít společný názor na povahu problému a shodovat se v otázce cílů a výstupů jeho řešení.
- Je zapotřebí vyjasnit, jak a kdo problém definuje a stanoví priority z hlediska jeho řešení.
- K lepšímu objasnění problému je třeba zajistit přesné a aktuální informace.
- Je zapotřebí, aby strategické plánování probíhalo ve vzájemné součinnosti a aby jednotlivé organizace vyvíjely multidisciplinární činnost a spolupracovaly na koncipování potřebných opatření.
- Jednotlivá opatření musejí být dlouhodobě udržitelná a nesloužit pouze k přenesení problému jinam.
- Přípravné práce ve fázi plánování by měly zohledňovat všechny možné dopady represivních a dalších intervencí, např. zatčení uživatelů nebo jejich rodinných příslušníků jako vedlejší následek realizovaných opatření.
- Před přikročením k intervencím je nutné poskytnout určité zajišťovací služby.
- Jednotlivá řešení mohou být selektivně orientována na konkrétní oblast nebo skupinu.
- Jednotlivé akce musejí být monitorovány a do jakéhokoli programu opatření musí být zakomponován systém evaluace jeho efektivity.

Struktura a koordinace

- K vytváření pozitivní atmosféry pro rozvoj spolupráce může přispívat konkrétní legislativa upravující zřízení partnerských struktur.
- Partnerské struktury by měly zahrnovat všechny zainteresované subjekty.
- Partneři by měli usilovat o vytváření nehierarchických struktur přispívajících k vyváženosti stanovisek jednotlivých aktérů.
- Všichni partneři, ať už jde o představitele různých organizací nebo zástupce místních komunit, by měli mít v rámci rozhodování rovnocennou pozici.
- Představitelé organizací zastoupených ve výborech působících v rámci daných partnerství by měli být nositeli takových funkcí, které je na úrovni jednání s dalšími partnery opravňují k přijímání závazných rozhodnutí.
- Spolupráce mezi policií a sociálními službami musí probíhat na všech úrovních, včetně dané lokality či ulice.
- Je nutné vytvořit struktury a procesy efektivní koordinace.

Komunikace

- Základní podmínkou úspěšnosti daného projektu je dobrá interní a externí komunikace.
- Účinnou komunikaci je třeba zajistit jak uvnitř jednotlivých organizací, tak ve vztahu k ostatním partnerským subjektům.
- Je zapotřebí aktivně spolupracovat s médii.
- Komunikační systémy musejí být schopny reagovat na obavy, které mohou mezi veřejností v jednotlivých lokalitách vyvstat

v souvislosti s možnými odvetnými opatřeními ze strany drogových dealerů v důsledku jejího zapojení do partnerské spolupráce.

- K průběžnému informování veřejnosti a překonávání problémů v komunikaci mohou posloužit různá veřejná setkání.
- Informace je možné poskytovat prostřednictvím tištěných materiálů.
- Jednotlivé formy komunikace musejí zohledňovat problematiku důvěrnosti informací a ochrany osobních údajů.
- Komunikaci mezi zúčastněnými aktéry může zintenzivnit zřízení terénních operačních středisek.
- Průběžné reagování na neustále se měnící povahu problému vyžaduje konání pravidelných porad.

Důvěra a konflikty

- Je zapotřebí řešit otázky vzájemné nedůvěry.
- Jednotliví partneři by měli být otevření změnám i kritice.
- Je nutné se zabývat otázkami etnické rozmanitosti a kulturních rozdílů, které mohou v souvislosti s užíváním drog vyvstat.
- Je zapotřebí se zabývat otázkami zneužívání pravomoci, neboť takové jevy mohou výrazně narušit další možnou spolupráci (např. šikanování příslušníků místní komunity ze strany policie).
- Je zapotřebí eliminovat protekcionismus a rivalitu jednotlivých participujících složek.
- Pro vybudování vzájemné důvěry a úcty je důležitá pravidelná účast na společných setkáních.
- Je potřeba vytvořit mechanismy řešení konfliktů.
- Zamýšlené změny na straně jednoho z partnerů je nutné projednat s dalšími aktéry.
- Jednotliví partneři musejí vzájemně respektovat své limity.

Vzdělávání a školení

- Uvnitř jednotlivých organizací by měla probíhat školení zaměřená na partnerskou spolupráci.
- Prostřednictvím těchto školení by se jednotliví partneři měli vzájemně více sblížit a lépe chápat role, funkce a omezení svých protějšků.
- Školení mohou probíhat samostatně nebo společně.
- Náplň školení musí pokrývat problematiku etnické rozmanitosti.
- Nové poznatky si lze rovněž osvojovat v průběhu činnosti realizovaných v rámci partnerské spolupráce.

Složení a status partnerství

- Vhodní kandidáti pro účast na partnerské spolupráci by měli být určováni na základě dohodnutého postupu.
- Účasti na projektech partnerské spolupráce by se v rámci jednotlivých organizací mělo dostat uznání ve formě zaměstnaneckých odměn, výhod, pružného pracovního režimu, který by umožňoval účast na společných poradách, apod.
- Vedoucí pracovníci by měli partnerské iniciativy přijmout za své, a zaštitit je tak svou autoritou.
- Jednotliví partneři musejí v rámci svých organizací věnovat realizaci partnerských projektů maximální prioritu.

9 ZÁVĚR – ČERPÁNÍ ZE ZKUŠENOSTÍ

Výše nastíněný vývoj v oblasti partnerské spolupráce představuje posun od ideologické konfrontace v abstraktní rovině směrem k pragmatické součinnosti na místní či terénní úrovni. Partnerské struktury popsané během zasedání expertního fóra se nacházejí v různých fázích vývoje. Přestože byly v této oblasti zaznamenány značné pokroky, proces partnerské spolupráce trvale naráží na řadu překážek. Následující výčet představuje některé problémy a otázky, nad nimiž je třeba se dále zamýšlet:

■ Jaká forma školení je z hlediska partnerské spolupráce nejvhodnější?■ Jaká je správná rovnováha mezi právy jednotlivců a společnosti? Stojí vždy práva širší veřejnosti nad právy omezené skupiny lidí, kteří porušují zákony a společenské normy?■ Mají si represivní složky a podpůrné služby vyměňovat informace o uživatelích drog? Pokud ano, za jakých okolností?■ Jak nejlépe řešit otázku uživatelů drog s psychiatrickými problémy, jejichž chování je zdrojem veřejného pohoršení?■ Mají vznikat „zóny tolerance“ užívání drog? Pokud ano, za jakých okolností?■ Může k eliminaci otevřených drogových scén docházet pouze v rámci harm reduction?	■ Uživatel drog musí být vnímán jako občan, který má svá osobní práva, jež je nutné respektovat. Uživatel však musí na druhou stranu respektovat, že se po něm chce, aby se zároveň podřizoval potřebám druhých lidí. Jakým způsobem je možné tato práva vzájemně přizpůsobit?■ Jaké dopady má uplatňování přístupu harm reduction, např. zřizování aplikačních místností, na vymáhání práva a výkon policejních pravomocí?■ Každá organizace má svou vlastní kulturu, hierarchii, strukturu a identitu. Jak lze s těmito prvky zacházet v kontextu partnerství?■ Jakým způsobem stanovíme míru efektivity partnerské spolupráce?

Toto jsou jen některá z mnoha témat, která by mohla být předmětem jednání v průběhu budoucích zasedání expertního fóra pro trestněprávní otázky. Partnerská spolupráce je a měla by být nepřetržitým procesem získávání nových poznatků a zkušeností. A právě dosavadní zkušenosti, jež byly obsahem mnoha příspěvků prezentovaných expertnímu fóru, jsou zdrojem cenné informační základny, z níž lze vycházet při hledání odpovědí na tyto otázky v budoucnu. Jak zdůrazňuje Burgess: „Ne všechny typy přístupů využívaných v jednotlivých zemích lze uplatnit na různé sociální, demografické, kulturní a legislativní podmínky zemí zastoupených v rámci expertního fóra“ [29]. Vzhledem k podobným aspektům existujících problémů a rozsáhlému korpusu dosavadních praktických poznatků a zkušeností z mnoha zemí je však zapotřebí identifikovat příklady osvědčených a přenositelných způsobů řešení. Z doposud vyzkoušených a ověřovaných opatření je možné se v mnohém poučit. Tyto poznatky jsou relevantní pro všechny společnosti usilující o řešení problému, který sice postihuje nějakou konkrétní lokalitu, ale současně má celosvětovou platnost.

Hlavní zdroje informací

- 1 International Narcotics Control Board (INCB) (2004) Report 2003. New York: United Nations Publications.
- 2 EMCDDA (2005) *Annual Report 2005: Selected issues*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- 3 Waal H. *Comparative overview of public nuisance with regard to open drug scenes and of different approaches taken by European countries to address them*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 4 Carpentier C. *Cooperation between socio-health and law enforcement agencies – examples of experience to tackle drug-related public nuisance in the European Union, and the challenges of inter-agency partnerships*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 21.–22. duben 2005.
- 5 Burgess R. *Defining and managing drug related nuisance: an overview of UK efforts at control*. Příspěvek přednesený na 1. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 29.–30. duben 2004.
- 6 Hanrahan B. *Tackling street markets and working in partnership: the evidence base in England and Wales*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 21.–22. duben 2005.
- 7 Calvert M. *Sharing the vision – best practice in cooperative responses to local drug problems in the United Kingdom*.
- 8 Borstad E. *Problem-oriented police work, Norway*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 20.–21. říjen 2005.
- 9 Holand T. *Intervention measures with regard to open drug scenes in Oslo*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 18.–19. listopad 2004.
- 10 Fossum K. *From good intentions to collaboration – what does it take?* Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 21.–22. duben 2005.
- 11 Weimar J. *The drug policy in the city of Frankfurt, Germany*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005 a Project 'OSSIP' – *Proactive social work, security and prevention*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 20.–21. říjen 2005.
- 12 David A. *Co-operation between the law enforcement systems and social services regarding open drug scenes in Vienna, Austria*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 21.–22. duben 2005.
- 13 Connolly J. *Drugs, crime and community policing in Dublin, Ireland*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk 21.–22. duben 2005.
- 14 Metcalfe M. *Coordinators perspective on the policing forum in north east inner city Dublin, Ireland*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 20.–21. říjen 2005.
- 15 Barron D. *Local housing authority perspective on the policing forum in north east inner city Dublin, Ireland*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 20.–21. říjen 2005.
- 16 Keane A. *Police perspective on the policing forum in north east inner city Dublin, Ireland*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 20.–21. říjen 2005.
- 17 Feller A. *Forms of collaboration to prevent open drug scenes in the city of Zurich, Switzerland*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005.
- 18 Holman S. *Joint action plan to curtail open drug markets in Stockholm, Sweden 2005–2007*.
- 19 Jongeneel E. *Tough but socially conscious: Utrecht's policy on repeat offenders, Netherlands*. Příspěvek přednesený na 4. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 20.–21. říjen 2005.
- 20 Fauske A. *Partnership between the law enforcement systems and the social services in Oslo, Norway*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005.
- 21 Van der Meer C. *Two examples of the Amsterdam approach to address public nuisance features of open drug scenes*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 22 Ahven A. *Partnership between law enforcement and social services in Tallinn, Estonia*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005.
- 23 Herzig M. *How to prevent an open drug scene. The Zurich experience*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 24 Fossum K. *From good intentions to collaboration – what does it take?* Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005.
- 25 Berzi G. *Street level drug distribution development and measures taken by the Czech Republic police*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 26 Walker I. *Description of the open drugs scene in Kings Cross, London*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 27 Woudstra F. *To deal or not deal with drug nuisance on a local level*. Příspěvek přednesený na 1. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 29.–30. duben 2004.
- 28 Kraalij R. *'Operation heartbeat' in Heerlen, Netherlands*. Příspěvek přednesený na 3. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 21.–22. duben 2005.
- 29 Burgess R. *Moderators report: conclusions and recommendations for successful responses*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.
- 30 Rasmussen D. a Sorensen S. *Measures implemented with regard to Christiania, Denmark*. Příspěvek přednesený na 2. zasedání Expertního fóra Pompidou Group pro trestněprávní otázky, Štrasburk, 18.–19. listopad 2004.

*** Konec původního dokumentu vydaného Radou Evropy / Pompidou Group.

Dovětek k vydání českého překladu

■ Důvodem uveřejnění českého překladu tohoto textu je skutečnost, že také Česká republika, zejména hlavní město Praha, se potýká s existencí otevřených drogových scén a zkušenosti jiných evropských států s řešením problémů spojených s otevřenými drogovými scénami mohou poskytnout náhled na jejich řešení také v České Republice.

■ Problémy s otevřenou drogovou scénou v Praze existují od počátku 90. let minulého století. V uplynulých letech se objevily snahy o řešení otevřených drogových scén, které bohužel vedly většinou pouze k dočasnému přesunu problému na jiné místo, do jiné městské části. Problém se týká především centra Prahy, ale také jiných městských částí, především Prahy 2 a 5, tedy oblastí v samém centru Prahy na Václavském a Karlově náměstí, ve Vrchlického sadech, na Hlavním nádraží, ale také na Smíchově kolem křižovatky U Anděla a v poslední době zejména v okolí autobusového nádraží Na Knížecí.

■ Současný problém s otevřenou drogovou scénou v centru Prahy, na Václavském náměstí a v okolí, započal v letech 2008–2009, kdy se drogová scéna přesunula z oblasti Hlavního nádraží na Václavské náměstí a ani přes opakované snahy o její vytlačení či přesun nedošlo k uspokojivému řešení, naopak v průběhu pokusů o řešení celé situace docházelo k řadě konfliktních situací mezi pražskými městskými částmi, mezi městskými částmi a magistrátem Hl. m. Prahy, mezi terénními programy a státními i městskými policisty operujícími na drogové scéně. Viz např. popis celé situace ze strany terénních programů o.s. SANANIM a o.s. Drop In. (http://www.streetwork.cz/images/stories/Kluby/SananimTP/kauza_vaclavak_231110.pdf).

■ V průběhu řešení problémů s otevřenými drogovými scénami v Praze došlo k nesporným úspěchům, ale i k opatřením, která se později ukázala jako kontraproduktivní. Dlouhodobě přetrvává nesoulad mezi zájmy prosazovanými poskytovateli služeb a zájmy samosprávy respektive městské policie, ale i policie státní. Do dnešní doby neexistuje ucelená a všemi zúčastněnými stranami akceptovaná koncepce, jak situaci na otevřených drogových scénách v Praze řešit, naopak objevují se izolované pokusy jednotlivých městských částí či institucí, které se v rámci svých omezených pravomocí snaží minimalizovat negativní jevy spojené s drogovými scénami. Vzhledem k absenci komplexního, celopražského návrhu řešení hledají městské části vlastní cesty, bohužel většinou založené na represivních a „vytlačovacích“ praktikách.

■ Jako jediné schůdné řešení se naopak ukazuje (a zkušenosti z otevřených drogových scén z jiných evropských metropolí tuto hypotézu podporují) vzájemná spolupráce pomáhajících služeb, represivních složek a samosprávy založená na společné strategii, která zohledňuje práva a potřeby jak uživatelů drog, tak právo obyvatel města na bezpečný a klidný domov. V tomto ohledu je vhodné podporovat snahy o konsenzuální vyvážená řešení a počít se z vyzkoušených a ověřených modelů fungujících jinde. K diskusím a návrhům možných řešení by měl přispět také analytický přehled uvedený v tomto čísle Zaostřeno na drogy.

Oznámení a užitečné odkazy

■ Veškeré publikace vydané Národním monitorovacím střediskem pro drogy a drogové závislosti včetně všech čísel Zaostřeno na drogy jsou v elektronické podobě ke stažení na <http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace>. Případné objednávky tištěných publikací zasílejte na email: grygarova.marketa@vlada.cz

■ Mapa pomoci: <http://www.drogy-info.cz/index.php/map/> – změny kontaktních údajů zasílejte na email: grygarova.marketa@vlada.cz.

■ Kalendář akcí: <http://www.drogy-info.cz/index.php/calendar/> – informace o vzdělávacích akcích a seminářích v adiktologii nebo zajímavých pro obor adiktologie, které je možno v kalendáři zveřejnit, zasílejte na email: grygarova.marketa@vlada.cz.

■ Informace o celoživotním vzdělávání v oboru adiktologie jsou dostupné na <http://www.adiktolog.cz/>.

■ Internetová stránka Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost: <http://www.emcdda.europa.eu/>.

Český překlad tohoto dokumentu je publikován se svolením Rady Evropy (Council of Europe) a je plnou zodpovědností překladatele. Původní dokument *Responding to open drug scenes and drug-related crime and public nuisance – towards a partnership approach*, P-PG/Coop(2006)3, Council of Europe / Pompidou Group, Connolly, J., Strasbourg (2006). <http://www.coe.int/document-library/default.asp?urlwcd=https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1210441>

Zaostřeno na drogy

Vydává ■ Úřad vlády České republiky
nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1
IČO 00006599

Adresa redakce ■ Vladislavova 4, Praha 1, tel. 296 153 222

Odpovědný redaktor ■ M.A. Kamila Orbanová

Autor původního dokumentu publikovaného Radou Evropy ■ Johnny Connolly, BA (Mod), LDIP, LLM

Překlad z angličtiny ■ Mgr. Jiří Bareš

Toto číslo vyšlo 30. června 2011. Vychází nejméně 6x ročně.

Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 14088.

ISSN 1214-1089

Neprodějně. Distribuci zajišťuje vydavatel.

© Council of Europe © Vydal Úřad vlády České republiky, 2011

Toto číslo Zaostřeno na drogy připravilo Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti.

Editori tohoto čísla: MUDr. Viktor Mravčík, Mgr. Vlastimil Nečas, M.A. Kamila Orbanová